

Дорожня карта розроблення модельної навчальної програми

Реалізація Державного стандарту початкової освіти на сьогодні передбачає всебічний та повноцінний розвиток учня, здатного самостійно формулювати навчальну проблему, розробляти алгоритм її рішення, контролювати процес активної пізнавально-перетворювальної діяльності та оцінювати отриманий результат. Зазначене є запорукою формування успішної особистості, здатної швидко адаптуватися у світі, що стрімко змінюється.

Державним стандартом початкової освіти окреслено перелік обов'язкових результатів навчання, які необхідно досягти здобувачам освіти в межах кожної освітньої галузі. Досягнення обов'язкових результатів навчання здобувачами освіти реалізується через окреслені групи очікуваних результатів навчання.

Впровадження Державного стандарту початкової освіти передбачає впровадження в освітній простір підручників нового покоління, розроблених у відповідності до вимог Державного стандарту початкової освіти, які забезпечуватимуть реалізацію компетентнісного потенціалу кожної освітньої галузі та досягнення обов'язкових результатів навчання здобувачами освіти на засадах дослідницької, творчої практико-перетворювальної активної діяльності.

На сьогодні Державний стандарт початкової освіти та Типові освітні програми не визначають конкретного змістового наповнення освітньої галузі та траєкторії розвитку освітнього процесу. Вищезазначене повинно висвітлюватися в модельних навчальних програмах, які розробляються авторами / авторськими колективами до підручника певного предмету вивчення через встановлені групи обов'язкових результатів навчання та демонструють авторську концепцію розгортання навчального процесу на засадах компетентнісного та діяльнісного підходів в контексті формування метапредметних умінь. Модельна навчальна програма повинна визначати орієнтовний зміст та напрями методичної діяльності вчителя, спрямовані на реалізацію Державного стандарту початкової освіти. В подальшому зміст та напрями методичної діяльності коригуються вчителем з урахуванням освітньої політики закладу освіти, його власного авторського бачення розгортання освітнього процесу, освітніх потреб та запитів здобувачів освіти. Тобто, Державний стандарт початкової освіти та Типові освітні програми є основою для розроблення модельної навчальної програми.

Модельна навчальна програма – документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством.

Варіативність модельних навчальних програм розкриває можливості трансформації освітнього простору України з урахуванням різних рівнів

інтеграції, складності змістового наповнення та загальної спрямованості закладів освіти.

На основі варіативних модельних навчальних програм можливо забезпечити проведення моніторингових досліджень відповідності підручників Державному стандарту початкової освіти через встановлення рівнів досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання.

Маршрут розробки модельної навчальної програми

Перший етап розробки модельної навчальної програми передбачає ознайомлення з обов'язковими результатами навчання, окреслених Державним стандартом початкової освіти відповідної освітньої галузі.

Обов'язкові результати навчання об'єднані у відповідні групи навчальних результатів. Якщо предмет вивчення реалізує всі групи навчальних результатів освітньої галузі, то можна розпочинати роботу над другим етапом розроблення модельної навчальної програми.

Метою другого етапу розроблення модельної навчальної програми є формування навчальних модулів на основі впровадження алгоритму досягнення очікуваних результатів навчання здобувачами освіти у межах кожної групи загальних результатів навчання відповідного циклу.

У випадку, коли предмет вивчення включає частину груп навчальних результатів, а інші можуть реалізовуватися іншим предметом – розробникам програми необхідно узгодити їх перерозподіл та включення до предметів вивчення (інтегрованих курсів) з відповідним авторським колективом.

Реалізація міжпредметної інтеграції передбачає ґрунтовне дослідження розробниками груп початкових результатів різних освітніх галузей з метою встановлення їх функціональної подібності.

Наприклад, природнича освітня галузь (ПРО) та технологічна освітня галузь (ТЕО) містять наступні функціонально подібні групи навчальних результатів, які забезпечують міжгалузеву інтеграцію: ПРО – *досліджує світ природи, експериментує та створює навчальні моделі*: проводить спостереження за обраними або запропонованими природними явищами та об'єктами, проводить дослідження, створює навчальні моделі [4 ПРО 1.4] ; ТЕО – *втілення творчого задуму в готовий виріб*: обирає об'єкт праці та прогнозує кінцевий результат власної діяльності; самостійно планує послідовність технологічних операцій під час виготовлення виробу [4 ТЕО 1.1] чи

ТЕО – *втілення творчого задуму в готовий виріб*: читає та аналізує графічні зображення; виконує прості геометричні зображення та керується ними у процесі роботи [4 ТЕО 1.2] та інформатична освітня галузь (ІФО) – *створення інформаційних продуктів та програм для ефективного розв'язання задач/проблем*: розробляє алгоритми (зокрема, для власної чи групової діяльності) з послідовних дій, умов, повторень [4 ІФО 2.1] тощо.

Зазначений підхід уможливорює розробку варіативних інтегрованих курсів.

Навчальний модуль – це функціональний блок, змістове наповнення якого відбувається на основі визначення комплексу обов’язкових результатів навчання, що реалізуються через відповідні очікувані результати навчання з описом проблемних запитань / завдань, розв’язання яких передбачає виконання здобувачами освіти пропонованих видів активності в контексті забезпечення досягнення відповідного навчального результату.

Тематичний кластер – це сукупність різних груп обов’язкових результатів навчання, розміщених відповідно до логіки розгортання освітнього процесу та пов’язаних між собою навчальним змістом, системою проблемних запитань та видами певних активностей.

Формування навчального модулю модельної навчальної програми передбачає послідовного виконання наступних кроків:

1. Визначаємо варіант типового навчального плану певного циклу навчання, відповідно до якого розроблятиметься модельна навчальна програма;

2. Обираємо певний навчальний період (місяць, тиждень);

3. Добираємо з відповідного додатку Державного стандарту початкової освіти (дивитися вимоги до певної освітньої галузі) обов’язкові результати навчання та встановлюємо їхню послідовність з прив’язкою до певного часового періоду (тиждень, місяць);

4. Уточнюємо обов’язкові навчальні результати через очікувані результати навчання, окреслені у Типовій освітній програмі та окреслюємо коло додаткових методичних покрокових навчальних результатів, які забезпечуватимуть (враховуючи інтенсифікацію навчального процесу через використання прийомів формувального оцінювання, розвивального цілепокладання, використання прийомів різних типів рефлексії тощо) ефективне досягнення здобувачами освіти зазначених навчальних результатів;

5. Описуємо перелік ймовірних видів активностей, які забезпечуватимуть досягнення здобувачами освіти відповідного навчального результату;

6. Розробляємо тематичні кластери певного періоду, узгоджуючи їх з пропонованим змістом відповідної змістової лінії, які будуть реалізовувати очікувані результати навчання та відповідні обов’язкові результати навчання;

7. Формулюємо проблемні питання, беручи до уваги комплекс обов’язкових результатів навчання кожного тематичного кластера;

8. Узгоджуємо в межах кожного тематичного кластера види активностей;

9. Здійснюємо наповнення навчальних модулів через логічне поєднання між собою тематичних кластерів;

10. Формуємо навчально-методичне забезпечення (тексти, різні види завдань з урахуванням психофізіологічних особливостей здобувачів освіти відповідного циклу навчання, тематику лепбуків, проєктів тощо) з метою розв’язання проблемних питань та виконання видів активностей здобувачами освіти.

Модельна навчальна програма

Місяць (тиждень)	Тема навчального модулю					
	Назва тематичного кластеру					
	Групи обов'язкових результатів навчання	Очікувані результати навчання	Навчальна тема	Проблемні питання	Види активностей	Навчально- методичне забезпечення

Розроблення модельної навчальної програми передбачає те, що її змістове наповнення повинно відображати компетентнісний потенціал освітніх галузей на основі досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання відповідно до певного циклу навчання.

Розроблено співробітниками відділу навчальної літератури УІРО Т. Харламовою, Л. Лисогор, Н. Слюсаренко за науково-методичним консультуванням Р. Шияна та І. Старигіної